

bitrii excusatam se putat, quando ignorantia, non voluntatis a videtur esse quod peccat.

27. Secundum hanc excusationem, inexcusabiles dicit Scriptura divina quoscumque scientes peccare convincit. Dei tamen justum iudicium nec illis parcit, qui non audierunt. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt. Et quamvis se ipsi excusare videantur, non admittit hanc excusationem, qui scit se fecisse hominem rectum, eique obedientia dedisse preceptum, nec nisi ejus, quo male usus est, libero voluntatis arbitrio, etiam quod transiret in posteros, manasse peccatum. Neque enim damnantur qui non peccaverunt, quandoquidem illud ex uno in omnes pertransit, in quo ante propria in singulis quibusque peccata omnes communiter peccaverunt. Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriae voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat; sive qui iudicat, sive qui non iudicat. Quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati. Ergo in utrisque non est justa excusatio, sed justa damnatio.

28. Ideo autem divina eloquia eos inexcusabiles dicunt, qui non ignorantes, sed scientes peccant, ut secundum iudicium superbiae suae, quo multum confidunt de viribus propriae voluntatis, se inexcusabiles videant; quia de ignorantia jam non habent excusationem suam, & b nondum est justitia, cui praesentis

a Lov. voluntatis est quod peccat. At editiones antiquiores & MSS. novem habent, videtur esse quod peccat.

b Sic Bad. Am. Er. & melioris nota MSS. At Lov. habet, & dum non est &c.

sumebant sufficere voluntatem. At vero ille cui Dominus & sciendi & obediendi largitus est gratiam: *Per legem, inquit, cognitio peccati; & Peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces.* Nec vult intelligi hominem preceptoris legis ignarum, sed liberatricis indignum gratia, ubi dicit: *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem; & cum hac non solum scientia, verum etiam & delectatione legis, postea dicit: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Nemo itaque liberat a vulneribus illius trucidatoris, nisi hujus gratia Salvatoris. Nemo liberat venundatos sub peccato a vinculis captivantis, nisi gratia redimentis.

29. Ac per hoc universi, qui se in nequitiiis & iniquitatibus excusatos volunt, ideo justissime puniuntur, quoniam qui liberantur, non nisi gratia liberantur. Nam si excusatio illic justa esset, non inde jam gratia, sed justitia liberaret. Cum vero non liberat, nisi gratia, nihil justum invenit in eo quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem: nam si haec justa est, quisquis ea utitur, merito, non gratia liberatur. Novimus enim liberari per gratiam Christi quosdam etiam eorum, qui dicunt: *Quid adhuc conqueritur? Nam voluntati ejus quis resistit?* Quae si justa est excusatio, non jam gratuita gratia, sed propter hujus excusationis justitiam liberantur. Si autem gratia est qua liberantur, profecto haec excusatio justa non est. Tunc enim vera gratia est, qua homo liberatur, si non secundum debitum jus-

titia retribuitur. Nihil ergo fit in eis, qui dicunt: *Quid adhuc conqueritur? Nam voluntati ejus quis resistit?* nisi quod legitur in libro Salomonis: *Insapientia viri violat vias ejus: Deum autem causatur in corde suo.*

Prov. 19. 3.

30. Quamvis itaque Deus faciat vasa iræ in perditionem, ut ostendat iram, & demonstret potentiam suam, qua bene etiam utitur malis; & ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ facit in honorem, non damnabili massæ debitum, sed suæ gratiæ largitate donatum: tamen in eisdem iræ vasis propter meritum massæ in contumeliam debitam factis, id est, in hominibus propter naturæ quidem bona creatis, sed propter vitia supplicio destinatis, iniquitatem quam rectissime veritas improbat, damnare novit ipse, non facere. Sicut enim voluntati ejus tribuitur humana natura, nullo dubitante laudanda; sic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recusante damnanda. Quæ voluntas hominis aut hæreditarium vitium transmisit in posteros, quos in se habuit cum peccaret; aut adquisivit etiam cetera vitia, cum in seipso unusquisque perditè viveret. Sed neque ab illo quod originaliter trahitur, neque ab his quæ unusquisque in vita propria, vel ^a non intelligendo, vel nollendo intelligere, mala congregat, vel etiam instructus ex lege, additamento prævaricationis exaggerat; quisquam liberatur & justificatur, nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspi-

^a In excussis deerat hic negatio, quam restituimus quinque MSS. auctoritate.

ratione fidei & timoris Dei, impartito salubriter orationis affectu & effectu, donec sanet omnes languores nostros, & redimat de corruptione vitam nostram, & coronet nos in miseratione & misericordia.

Psal. 102.
& Ec.

CAP. VII.

31. VERUM isti, qui personarum acceptorem fieri existimant Deum, si in una eademque causa super alios veniat misericordia ejus, super alios verò maneat ira ejus, nempe totas vires argumentationis humanæ in parvulis perdunt. Nam ut interim taceam, quod non est præter parvulos, quàmlibet materno utero recentissimos, ea poena, de qua loquens Apostolus ait: *Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem*; unde non liberat nisi unus ille, de quo idem ait: *Per unius justificationem in omnes homines ad justificationem vitæ*: ut ergo hoc interim omittam, & hoc solum de parvulis dicam, quod ipsi quoque auctoritate evangelica terri, vel potius christianorum populorum concordissima ^a fidei conspiratione perfracti, sine ulla recusatione concedunt, quod nullus parvulus, nisi renatus ex aqua & Spiritu, intrat in regnum cælorum: quam, quæso, allaturi sunt causam, quòd alius sic gubernatur ut baptizatus hinc exeat, alius infidelium manibus traditus, vel etiam fidelium prius quam ab eis baptizandus offeratur, expirat? An hoc fato vel fortunæ daturi sunt? Non opinor eos in tantam dementia prorupturos, quantulumque nomen christianum tenere cupientes.

Rom. 5. 18.

Ibid.

32. Cur ergo in regnum cælorum, non accepto regenerationis lavacro, parvulus nullus

^a Sic omnes codices, excepto Lov. qui habet, *fieri*.

lus intrabit? Numquidnam ipse sibi parentes infideles, vel negligentes de quibus nasceretur, elegit? Quid dicam de inopinatis, & repentinis innumerabilibus mortibus, quibus sæpe etiam religiosorum christianorum præveniuntur, & baptismo præripiuntur infantes; cum è contrario sacrilegorum & inimicorum Christi aliquo modo in christianorum manus venientes, ex hac vita non sine sacramento regenerationis emigrent? Quid hæc dicturi sunt, qui ut gratia dari possit, nonnulla præcedere merita humana contendunt, ne sit personarum acceptor Deus? Quæ tandem hæc merita præcesserunt? Si eorumdem cogitaveris parvulorum, nulla sunt propria; utrisque est illa massa communis. Si parentum adtenderis, bona sunt illa quorum filii repentinis mortibus sine Christi baptismo perierunt; mala verò illa quorum filii per christianorum aliquam potestatem ad sacramenta Ecclesiæ pervenerunt. Et tamen providentia Dei, cui nostri capilli numerati sunt, sine cujus voluntate non cadit passer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec ulla iniquitate corrumpitur; ut renascantur ad hæreditatem cælestem, non consulit omnibus parvulis filiorum suorum, & nonnullis consulit etiam parvulis impiorum. Iste infans de fidelibus conjugatis ortus, lætitia parentum susceptus, matris vel nutricis somnolentia suffocatus, fit extorris, & expers fidei suorum: ille infans de sacrilego stupro nascitur, crudeli timore matris exponitur, alienorum misericordie pietate colligitur, eorum christiana sollicitudine baptizatur, fit æterni consors & particeps regni. Ista cogitent, ista considerent, hæc audeant dicere Deum vel acceptorem in sua

Matt. 10.
30.

sua gratia personarum, vel remuneratorem præcedentium meritorum.

33. Nam & si conabuntur majoris ætatis aliqua merita suspicari, seu bona seu mala; quid de istis infantibus dicent, quorum nec iste sibi ullis propriis meritis malis potuit adquirere violentiam suffocantis, nec bonis ille diligentiam baptizantis? Nimia vanitatis & cæcitatatis sunt, si etiam his consideratis nondum dignantur exclamare nobiscum: *O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! Quàm inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Non itaque misericordiæ gratiæ Dei pertinacissima adversetur insania. Sinant Fillum hominis in qualibet ætate quærere, & salvum facere quod perierat. Nec de inscrutabilibus judiciis ejus audeant judicare, cur in una eademque causa super alium veniat misericordia ejus, super alium maneat ira ejus.

Rom. 11.
33.

Luca 19.
10.

34. QUI enim sunt isti qui respondeant Deo, quandoquidem ille Rebeccæ habenti geminos ex uno concubitu Isaac patris nostri, cum illi nondum nati nihil egissent boni vel mali, ut secundum electionem propositum ejus maneret, electionem, scilicet, gratiæ, non debiti, electionem qua eligendos facit ipse, non invenit; non ex operibus, sed ex vocante dicit, minori servitutum esse majorem? In quam sententiam beatus Apostolus etiam testimonium Prophetæ longè posterioris assumpsit: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui:* ut intelligeretur hoc apertum postea per Prophetam, quod antequam illi nascerentur, erat in Dei prædestinatione per gratiam. Quid enim diligebat in Jacob, antequam natus fecisset aliquid

CAP. VIII.
Rom. 9. 10.

Mal. 1. 2.
3.

188 S. AUGUSTINI AD SIXTUM

boni, nisi gratuitum misericordiae suae donum? Et quid oderat in Esau, antequam natus fecisset aliquid mali, nisi originale peccatum? Nam neque in illo diligeret justitiam, quam nullam ille fecerat; neque in isto odisset naturam, quam bonam ipse fecerat.

35. Mirum est autem cum his coartantur angustiis, in quanta se abrupta praecipitent metuentes retia veritatis. *Ideo*, inquit, *nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera praevidebat.*

Quis istum acutissimum sensum defuisse Apostolo non miretur? Hoc quippe ille non vidit, quando sibi velut adversantis objecta quaestione, non id potius tam breve, tam apertum, tam (sicut isti putant) verum absolutumque respondit. Cum enim rem stupendam proposuisset, quomodo de nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali, recte dici potuerit, quod unum Deus dilexerit, alium odio habuerit, ipsa sibi objecta quaestione motum exprimens auditoris: *Quid ergo dicemus, inquit? Numquid iniquitas apud Deum? Absit.* Hic ergo erat locus, ut diceret quod isti sentiunt: *Futura enim Deus opera praevidebat, quando minori majorem servitutum esse dicebat.* Non autem hoc Apostolus dicit, sed potius ne quisquam de suorum operum audeat meritis gloriari, ad Dei gratiam & gloriam commendandam voluit valere quod dixit. Cum enim dixisset: *Absit, ut sit iniquitas apud Deum;* tamquam ei diceremus: Unde hoc ostendis, cum asseras non ex operibus, sed ex vocante dictum esse: Major serviet minori? *Moyse enim dicit, inquit, Miserebor cui misertus ero, & misericordiam praestabo cui misericors fuerit.*

Ibidem 15.
16.
Exod. 33.
19.

70.

ro. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. Ubi nunc merita, ubi opera, vel praeterita vel futura, tamquam liberi arbitrii viribus adimpleta, vel adimplenda? Nonne apertam protulit Apostolus de gratuita gratiae, hoc est, verae gratiae commendatione sententiam? Nonne stultam fecit Deus haereticorum sapientiam?

36. Quid autem agebatur, ut hoc Apostolus diceret, ut eorum geminorum commemoraret exemplum? Quid persuadere moliebatur? Quid inculcare cupiebat? Nempe hoc quod ipsorum oppugnat amentia, quod a superbi non capiunt, quod sapere nolunt, qui ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere, justitiae Dei non sunt subjecti. De ipsa quippe gratia satis agebat Apostolus, & ideo promissionis filios commendabat. Quod enim promittit Deus, non facit nisi Deus. Habet namque aliquid rationis & veritatis, ut homo promittat, & Deus faciat: ut autem homo se facere dicat quod promiserit Deus, superbae impietatis est reprobus sensus.

37. Commendans ergo filios promissionis, hoc primum significatum ostendit, per Isaac filium Abrahæ. Evidentiùs namque opus Dei apparet in eo, quem non genuit usitatus ordo naturæ de sterilibus visceribus & senectute confectis; ut in filiis Dei, qui futuri praenuntiabantur, hoc esset signum divini operis, non humani. *In Isaac, inquit, vocabitur tibi semen: hoc est, non qui filii carnis, ii filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semen. Promissionis enim verbum hoc est: Ad hoc tempus veniam, & erit Sara*

fi-

a Editi, *superbia*. At MSS. plures, *superbi*.

Rom. 10. 3

Rom. 9. 7.

filius. Non solum autem, inquit, sed & Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patris nostri. Quod pertinuit ut adderet, ex uno concubitu, nisi ut non solum de suis, neque de parentum meritis aliorum, sed ne de ipsius quidem unius patris, mutata forte in melius voluntate, gloriaretur Jacob, dicens: Ideo se à Creatore dilectum, quia pater ejus, quando eum seminavit, melioribus laudabilior moribus fuit? Ex uno, inquit, concubitu: unum tunc ad eos seminandos meritum patris, unum ad concipiendos meritum matris. Quia etsi mater eos donec pareret visceribus portavit inclusos, & forte voluntates affectionesque variavit, non uni, sed ambobus utique variavit, quos pariter ventre portavit.

38. Intentio igitur intuenda est Apostoli, quomodo propter gratiam commendandam nolit eum, de quo dictum est, *Jacob dilexi*; nisi in Domino gloriari: ut cum ex eodem patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid egissent boni aut mali, alterum Deus diligit, odit alterum, intelligat Jacob ex illa massa originalis iniquitatis, ubi fratrem suum, cum quo habuit communem causam, videt per justitiam meruisse damnari, non nisi per gratiam se potuisse discerni. Non dum enim nascentibus, nec agentibus bonum aut malum, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: Major serviet minori.

39. Electionem autem gratiæ nullis fieri operum præcedentibus meritis, alio loco apertissime idem Apostolus ostendens: Sic ergo, inquit, & in hoc tempore reliquæ secundum

Rom. 11. 5.
6.

dum electionem gratiæ salva facta sunt. Si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia. Secundum hanc ergo gratiam, etiam propheticum testimonium consequenter assumens: *Sicut scriptum est, inquit, Jacob dilexi, Esau autem odio habui*; & continuo: *Quid ergo dicemus?* inquit: *Numquid iniquitas est apud Deum?* Absit. Sed quare, absit? An propter opera quæ futura præsciebat amborum? Imò & hoc absit. *Moyse enim dicit: Miserebor cui misertus ero, & misericordiam præstabo cui misericors fuero. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.* Atque ut in vasis, quæ perfecta sunt in perditionem, quæ damnatæ debita est massæ, agnoscant vasa ex eadem massa in honorem facta, quid eis misericordia divina largita sit: *Dicit enim, inquit, Scriptura ad Pharaonem: Quia ad hoc te excitavi, ut ostendam in te potentiam meam, & ut glorificetur nomen meum in universa terra.* Denique ad utrumque concludit: *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult obdurat.* Hoc facit apud quem non est iniquitas. Miseretur itaque gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.

Rom. 9. 13.

Rom. 9. 15.

Exod. 33. 19.

Rom. 9. 17.

Exod. 9. 16.

40. Sed dicat adhuc, vel superbi infidelis elatio, vel puniti damnabilis excusatio: *Quid adhuc conqueritur? Nam voluntati ejus quis resistit?* Dicat, & audiat quod convenit homini: *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?* Et cetera de quibus jam, quantum potui, satis ac sæpe disserui. Audiat hæc, & non contemnat. Quod si contemserit, etiam ut contemneret, se inveniat obduratum. Si autem non contemserit, etiam ut non contem-

Ibid. 20.

ne-

neret, se credat adjutum; sed obduratum a debito, adjutum gratiâ.

CAPUT IX.

41. NEQUE enim si duorum de Isaac patriarcha geminorum (quod quidem jam ostendimus quanta cæcitate dicatur) futura prævidit Deus opera, qui vixerunt atque senuerunt; & propterea Jacob dilexit, Esau autem odio habuit; ideo moriturosum etiam parvulorum potest quisquam dicere, ut huic ad percipiendum baptismum non consulat, illi autem consulat, Deum futura opera eorum prævidere. Quomodo enim futura dicuntur, quæ nulla erunt?

42. Sed Deus, inquit, in eis quos hinc aufert, prævidet, quemadmodum victurus esset quisque si viveret: & ideo quem nequiter novit fuisse victurum, sine baptismo facit emori, sic in eo puniens opera mala, non quæ fecit, sed quæ facturus fuit. Si ergo divinitus etiam quæ commissa non sunt, mala opera puniuntur; primò adtendant quàm falsò polliceantur in damnationem parvulos non ituros, qui sine baptismo moriuntur, qui propterea non baptizantur, quia malè victuri erant, si viverent: propter ipsam quippe malam vitam proculdubiò damnabuntur, si etiam mala quæ fuerant futura damnantur. Deinde si eis ad percipiendum baptismatis consulitur sacramentum, quos novit Deus si viverent bene fuisse victuros, cur non omnes tenentur in vita, quam bonis operibus ornaturi sunt? Cur etiam eorum, qui baptizantur, quidam diu viventes pessimè vivunt, & usque ad apostasiam aliquando perveniunt? Cur ipsum primum conjugium pec-

a MSS. duodecim, obduratum debita, adjutum gratis.

catorum, quos utique noverat Deus peccaturos, non de paradiso antè projecit, ne ibi committerent quod tam sancto loco esset indignum, si justè peccata etiam nondum commissa puniuntur? Quid denique præstatur ei, qui rapitur, ne malitia mutet intellectum ejus, & ne fictio decipiat animam ejus, si justè etiam illa puniuntur, quæ licèt non fecerit, fuerat tamen vivendo facturus? Postremò cur non ad percipiendum regenerationis lavacrum, ei magis consulitur morituro, qui malè fuerat victurus si viveret, ut ei peccata quæ fuerat commissurus, remittantur in baptismo? Quis enim est tam vecors, qui ea neget per baptismum posse dimitti, quæ sine baptismo dicit posse puniri?

43. SED disputando adversus eos, qui usquequaque convicti, etiam non commissorum peccatorum Deum persuadere moliantur ultorem, verendum est ne nos in eos ista fingere existimemur; illi autem nullo modo tam hebetes esse credantur, ut hæc vel sentiant, vel cuiquam persuadere conentur: verumtamen nisi eos hæc dicere audissem, refellenda esse non arbitrarer. Circumstipantur enim & divinarum auctoritate lectionum, & antiquitus tradito & retento firmo Ecclesiæ ritu in baptismo parvulorum, ubi apertissimè demonstrantur infantes, & cum exorcizantur, & cum ei se per eos, à quibus gestantur, renuntiare respondent, à diaboli dominatione liberari; & non invenientes qua exeat, pergunt in præcipitem stultitiam, dum nolunt mutare sententiam.

44. Illud sanè sibi videntur acutissimè dicere: Quomodo peccatum transit in filios fidelium, quod in parentibus non dubitamus

V. de Gen.
ad litte-
ram lib.
10. cap. 13.

dimissum esse per baptismum? Quasi propterea possit non habere generatio carnalis, quod sola tollit, regeneratio spiritalis; aut verò in baptismo concupiscentiæ carnis infirmitas continuò sanetur, sicut continuò reatus ejus aboletur, sed gratia renascendi, non conditione nascendi. Unde quisquis per hanc concupiscentiam etiam de renato nascitur, sine dubitatione oberit nato, nisi & ipse similiter renascatur. Verùm quidquid est in hac quæstione difficultatis, ita in agro Christi non impedit operarios ejus, quominus ab eis in remissionem peccatorum baptizentur infantes, sive de fidelibus, sive de infidelibus nati sint, sicut agricolas non impedit, quominus ab eis inserendi cura in oleas convertantur oleastri, sive de oleastris sive de oleis oriantur. Nam & hoc si, ut respondeat, rustico proponatur, quæ causa sit ut cum aliud sit olea, aliud oleaster, non tamen nisi oleaster de semine utroque nascatur; non omittit inserendi operationem, etiamsi non possit istam solvere quæstionem. Alioquin dum ex olivæ semine exorta virgulta non aliud quàm olea esse existimat, efficit desidia vanitatis, ut totus ille ager amara sterilitate silvescat.

45. Nam illud quod excogitaverunt, cum veritatis pondere premerentur, quia fidelis Dominus in verbis suis, & propterea ejus Ecclesia nullo modo fallaciter parvulos in remissionem peccatorum baptizat, sed ut fide agatur quod agitur, utique fit quod dicitur: quod ergo excogitaverunt, cum hæc eos apertissima moles veritatis urgeret, quis non christianus irrideat quàmlibet versutissimum cernat? Dicunt enim: *Veraciter quidem respondere parvulos per ora gestantium, in remissionem*

nem se credere peccatorum; non tamen quia sibi remittantur, sed quia credant quòd in Ecclesia vel in baptismo remittantur, in quibus inveniuntur, non in quibus nulla sunt. Ac per hoc nolunt eos ita baptizari in remissionem peccatorum tamquam in eis fiat ipsa remissio, quos contendunt nullum habere peccatum: sed quoniam licet sine peccato, in eo tamen baptismate baptizantur, quo fit in quibusque peccatoribus remissio peccatorum.

46. Fieri quidem potest ut hæc versipellis astutia subtilius & acutius ex otio refellatur: verumtamen secundum istam suam calliditatem non inveniunt quid ad hoc respondeant, quòd exorcizantur, & exsufflantur infantes; hoc enim proculdubio fallaciter fit, si diabolus eis non dominatur. Si autem dominatur, & ideo non fallaciter exorcizantur & exsufflantur, per quid dominatur nisi per peccatum princeps utique peccatorum? Proinde si jam erubescunt, nec audent dicere hæc in Ecclesia mendaciter geri, fateantur, quod perierat, etiam in parvulis quæri. Neque enim nisi propter peccatum perierat, quod nisi per gratiam non potest quæri, non potest inveniri. Sed Deo gratias, quòd saltem cum argumentantur contra remissionem peccatorum, ne fieri credatur in parvulis, jam tamen quamvis per corda & ora majorum credere parvulos confitentur. Sicut ergo audiunt Dominum dicentem: *Qui non renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non introibit in regnum cælorum;* propter quod eos baptizandos esse concedunt: sic audiant eundem Dominum dicentem: *Qui non crediderit, condemnabitur;* quia sicut eos renasci per

Joan. 3. 5.

Marci 16.
16.

ministerium baptizantium, ita etiam credere per corda & ora confitentium confitentur. Audeant ergo dicere, quod à justo Deo innocens condemnabitur, si nullo vinculo peccati originalis innectitur.

47. Si sermo iste prolixus est, & onerosus occupationibus tuis, da veniam; quia ut hæc ad te scriberem, & occupatus litteris tuis indicibus erga nos benevolentia tua, tecum ista colloquerer, etiam ego vim feci interrumpendis occupationibus meis. Siqua illos alia excogitare adversus fidem catholicam scieritis, & quæcumque adversus eos, ne dominici gregis infirma devastent, vos quoque fideli & planè pastorali dilectione disse- ritis, nota facite nobis. Hæreticorum quippe inquietudine, ut Scripturas vigilantius perscrutemur, unde, ne ovili Christi noceant, eis possit occurri, tamquam de somno ignavia nostra excitatur industria: ita per multiplicem gratiam Salvatoris, etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus convertit in adiutorium; quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Semper in Deo vivas memor nostri, frater carissime.

Rom. 8. 28.

EPIS-

EPISTOLA CCXVII. *

Augustinus Vitali carthaginensi, delato quod doceret initium fidei non esse donum Dei, reclamavit fortiter, ipsumque ex precibus ecclesie confutat, ac duodecim regulas proponit ad fidem ecclesie pertinentes circa questionem de gratia Dei.

* *Aliàs*
CVII.
quæ autem
217. *erat,*
nunc 59.

AUGUSTINUS episcopus servus Christi, & per ipsum servus servorum ipsius, VITALI fratri in ipso salutem.

I. CUM de te mihi essent nuntiata non bona, & rogavi Dominum, & donec mihi bona nuntientur, adhuc rogo, ut litteras meas nec aspernanter sumas, & salubriter legas. Si hanc exaudit pro te orationem meam, etiam de te gratiarum actionem, donat, ut offeram. Quod si impetro, proculdubio non contradices huic ipsi principio epistolæ meæ. Hoc enim pro te oro, ut sis rectæ fidei. Si hoc ergo pro caris nostris non tibi displicet ut oremus, si hanc orationem recognoscis esse christianam, si & tu pro caris tuis talia vel orare te recolis, vel orare te debere cognoscis; quomodo dicis quod te audio dicere: *Ut rectè credamus in Deum, & Evangelio consentiamus, non esse donum Dei, sed hoc nobis esse à nobis, id est, ex propria voluntate, quam nobis in nostro corde non operatus est ipse?* Et ad hoc, cum audieris: *Quid est ergo quod ait Apóstolus: Deus in vobis operatur & velle, & perficere?* res-

Scripta
circ. an.
427.
CAPUT I.

Philip. 2.
13.

N 3

pon-